

Tilburg University

Déjà vu

Frissen, P.H.A.

Published in:
Binnenlands bestuur

Publication date:
2011

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Frissen, P. H. A. (2011). Déjà vu. *Binnenlands bestuur*, 2011.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

DÉJÀ VU

Paul Frissen 07 okt 2011

Met het klimmen der jaren - ouder worden heb ik altijd tragisch gevonden - neemt het aantal déjà-vu-momenten toe. Er zijn dan van die berichten die tot weemoed stemmen.

Al Gore komt voor een halve Balkenende- norm toekomstige Groningse toppertjes toespreken over de teloorgang van het klimaat. Als hij zich daarbij laat vervoeren in een V8-bolide kopt *De Telegraaf*: 'Klimaatprediker sprint weg in benzineslurper.' Zijn autovoorkeur bekoort me meer dan zijn documentaires in de beste tradities van het socialistisch realisme.

De krant van wakker Nederland is altijd scherp op linkse principes. Daar hoort kennelijk soberheid bij. Dat deed me denken aan de door deze krant stevige gevoede roddel dat Joop den Uyl een riant vakantievilla in mediterraan gebied bezat. Ik heb dat nooit geloofd overigens: een gereformeerde sociaaldemocraat kampeert natuurlijk. Tussen het volk, genietend van het ongemak. Dat heb ik op mijn beurt weer nooit begrepen. Mijn vader had me geleerd, dat de diepste betekenis van het socialisme toch was dat het proletariaat zich de geneugten van de bourgeoisie zou verwerven.

Een vergelijkbaar déjà-vu-gevoel be kroop me bij het lezen van de special *Digitaal bestuur* waarop ik vorige week werd getraakteerd door onze redactie die altijd scherp op de tijdgeest koerst. De pijn van DigiNotar schrijnt nog volop, fraude bij de Belastingdienst kondigt zich aan en de website van de gemeente Amsterdam is tamelijk eenvoudig gehackt. De directeur van KING kent zijn bestuurskundige klassieken. Hier toont zich een *policy window*.

De tot nu wat sukkelende Operatie NUP zal ervoor zorgen dat de e-overheid voor 'einddatum plan definitief op stoom is gekomen'. Eerst was dat plan vooral Haags en dus erg fout, nu zien steeds meer gemeenten het licht van de gestandaardiseerde bedrijfsvoering. Alle gemeenten dezelfde basisinfrastructuur - dat is de droom.

Dat deed me denken aan oude tijden, toen Henk Bos namens de VNG functionele ontwerpen maakte, Bas Brussaard daarvoor de landelijke architectuur ontwierp, Theo Bemelmans de theorie leverde en Peter Tas de ironische zekerheid dat het toch zou mislukken. We moesten en zouden de 'digitale snelweg' op - term van Al Gore, overigens. Ik mocht in dit illustere gezelschap af en toe voor de valse noot zorgen. De repressieve tolerantie van Marcuse was toen nog handelsmerk van de Nederlandse staat: subsidieer de dwarsheid, dan kan alles, licht gemuteerd, bij het oude blijven. Nu lijkt het repressieve vooral te zijn overgebleven.

De knelpunten van de e-overheid die de in de special geraadpleegde deskundigen op een rij zetten waren even verrassend als het driedelig kostuum van de verantwoordelijke minister. Het geld is op en dat is tegelijk probleem en uitdaging. De gedachte dat ICT de zaak goedkoper maakt leidt een hardnekkig leven. Uw telefoon is weliswaar goedkoper geworden, maar u betaalt meer voor behoeften die u nooit had. In overheidsland begrijpt men maar niet dat de efficiëntie van het kapitalisme gebaseerd is op verspilling en overvloed.

Een ander knelpunt klinkt nogal onineus: het Huis van Thorbecke. Als je het zo leest zie je onmiddellijk de bestuurlijke lappendeken, de vermaledijde autonomie, de kleine schaal. En dus moeten er standaarden voor het hele land komen. Niet 418 keer het wiel uitvinden. Dat die standaard er allang is, hoor je nooit. Waarom werkt het spul thuis altijd tamelijk probleemloos en volgt niemand ooit een cursus twitteren, e-mailen, sms'en of Facebooken? Waarom wekt ICT bij beleidsmakers, adviseurs en bestuurders altijd dromen van een overzichtelijke orde op? Er is een, nauwelijks heimelijk, verlangen naar wat Scott de 'leesbaarheid' van de wereld noemt: standaarden, registraties, classificaties. Het is het China-syndroom: daar weten ze immers wat bestuurskracht is, hebben ze geen last van Thorbeckiaanse autonomie en zal de veiligheid nooit rammelen.

Ik weet daarom niet of ik zo gerust moet zijn als alle lessen uit de special worden opgevolgd. Want een staat met weinig geld, veel Thorbeckiaanse tegenkrachten, op afstand van de burger, zonder al te grote veiligheidsobsessie en tamelijk traag: dat klinkt bijna als een democratische rechtsstaat.